

Nr 47

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förstatligande av Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik m. m.; given Stockholms slott den 21 februari 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

På grundval av ett betänkande av riksmuseiutredningen föreslås i propositionen, att Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik (Nobelinstitutet för fysik) fr. o. m. den 1 juli 1964 ombildas till ett fristående statligt institut, benämnt forskningsinstitutet för atomfysik, med uppgift att bedriva forsknings- och utbildningsverksamhet på atomfysikens område. En tjänst som föreståndare och professor och bl. a. tre laboraturer föreslås inrättade vid institutet.

Till driftkostnader för det statliga institutet under budgetåret 1964/65 föreslås anslag med sammanlagt 1 086 000 kr., vilket jämfört med motsvarande bidragskostnader under innevarande budgetår innebär en ökning av statens kostnader med 599 000 kr.

Vidare förordas, att staten övertager den fastighet, där forskningsinstitutet är beläget för en köpeskilling av 4 000 000 kr. .

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1964.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, SKOGLUND, EDENMAN, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler — efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter — fråga angående förstatligande av Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik m. m. och anför därvid följande.

I årets statsverksproposition, bil. 10, har Kungl. Maj:t på min hemställen föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1964/65 beräkna

a) till Forskningsinstitutet för experimentell fysik m. m. ett anslag av 1 090 000 kr. (s. 534);

b) till Förvärv av en fastighet från Nobelstiftelsen ett investeringsanslag av 4 000 000 kr. (s. 669).

Sedan detta ärende numera färdigberetts, får jag ånyo anmäla detsamma.

I. Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1959 tillkallades samma dag fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande naturhistoriska riksmuseets och vissa andra institutioners framtida ställning till universitetet i Stockholm jämte därmed sammanhängande spörsmål.

De sakkunniga,¹ som antagit benämningen *riksmuseiutredningen*, har med skrivelse den 10 november 1962 avgivit betänkandet »Naturhistoriska riksmuseets framtida ställning och organisation» (Ecklesiastikdepartementet 1962: 2, stencilerat). Över betänkandet har yttranden avgivits av ett antal myndigheter, organisationer m. m. Förslaget jämte vid remissbehandlingen framförda erinringar och synpunkter är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Utredningen har vidare med skrivelse den 12 november 1963 avgivit betänkandet »Forskningsinstitutet för experimentell fysik. Förslag om institutets framtida ställning» (Ecklesiastikdepartementet 1963: 11, stencilerat). I betänkandet föreslås bl. a. att Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik skall fr. o. m. den 1 juli 1964 ombildas till ett fristående statligt institut.

Över betänkandet har, efter remiss, utlåtanden avgivits av kanslersämbetet för rikets universitet efter hörande av berörda universitetsmyndigheter, överstyrelsen för de tekniska högskolorna efter hörande av berörda högskolemyndigheter, statskontoret, riksrevisionsverket, statens personalpensionsverk, byggnadsstyrelsen, statens naturvetenskapliga forskningsråd, statens råd för atomforskning, statens tekniska forskningsråd, Vetenskapsakademien, försvarets forskningsanstalt, delegationen för atomenergifrågor samt Frescatikommittén.

Vidare har vissa sammanslutningar och organisationer m. m. beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet. Med anledning härav har yttranden avgivits av Nobelstiftelsen, Svenska teknologföreningen, AB Atomenergi, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) samt Landsorganisationen i Sverige (LO).

Härjämte har Vetenskapsakademien i sedvanlig ordning framlagt förslag till äskanden för nästa budgetår avseende anslaget Bidrag till vetenskaplig verksamhet vid Vetenskapsakademien.

¹ F. d. kanslern för rikets universitet A. Thomson, ordförande, dåvarande chefen för tekniska museet, intendenten T. Althin (t. o. m. den 7 november 1961), ledamoten av riksdagens första kammare, chefredaktören A. J. Andersson, kanslichefen T. Arén och ledamoten av riksdagens andra kammare, övningsskolläraren J. Blidfors.

II. Forskningsinstitutets tillkomst, utbyggnad och organisation m. m.

Tillkomst och utbyggnad

Enligt Nobelstiftelsens grundstadgar, utfärdade år 1900, kan de prisutdelande organen upprätta särskilda vetenskapliga institutioner med uppgift att biträda med utredningar vid prisbedömningarna samt att i övrigt främja stiftelsens ändamål.

År 1905 inrättade Vetenskapsakademien i överensstämmelse härmed Nobelinstitutets avdelning för fysikalisk kemi med professor Svante Arrhenius som föreståndare. För institutets räkning förvärvade Nobelstiftelsen 1907 med äganderätt ett till lägenheten Djurgårds-Frescati hörande område omfattande 4 hektar 56 ar 52 kvadratmeter mot en ersättning av 200 000 kr. På området uppfördes efter kort tid byggnader för institutet; inflyttningen skedde 1909.

Efter Arrhenius' bortgång år 1927 ombildades den enda dittills upprättade avdelningen av Nobelinstitutet till en avdelning för fysik (teoretisk fysik). Till föreståndare utsågs professor C. W. Oseen. Sedan denne avlidit år 1944, inriktades avdelningens verksamhet ånyo på kemi, nu organisk kemi.

På Nobelstiftelsens område uppfördes för nobelmedel under åren 1936—39 huvudbyggnader — inklusive en mindre cyklotronhall — för Nobelinstitutets avdelning i fysik (experimentell fysik). Senare tillkom dels en föreläsningssal (1945), dels en större cyklotronhall jämte laboratorium (1945—47). Byggnaderna har från början upplåtits åt Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik, vilket inledde sin verksamhet år 1937 med professor Manne Siegbahn som föreståndare.

Nobelinstitutet är nu uppdelat på två avdelningar — en i fysik och en i kemi. Enligt grundstadgarna för Vetenskapsakademien står institutet under akademiens vård och inseende.

Tillkomsten och utbyggnaden av Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik baseras på en rad riksdagsbeslut. I korthet återges här beslutens innebörd.

1936 års riksdagsbeslut. I propositionen 1936:1 VIII ht (s. 78 ff.) föreslogs, att en personlig professur i experimentell fysik skulle inrättas vid Vetenskapsakademien för professorn vid universitetet i Uppsala K. M. G. Siegbahn. Staten skulle dels svara för kostnaderna för Siegbahns lön intill hans inträde i pensionsåldern år 1951, dels under samma tid lämna ett årligt bidrag av 35 000 kr. till driften av ett forskningsinstitut, som Vetenskapsakademien åtagit sig att inrätta med anlåtande av Nobelmedel. Som villkor för dessa åtaganden från statens sida skulle gälla, dels att Vetenskapsakademien inrättade nämnda forskningsinstitut fr. o. m. den 1 juli 1937, dels att från enskilt håll — Knut och Alice Wallenbergs stiftelse — lämnades ett årligt bidrag av 55 000 kr. till institutets driftkostnader under minst tio år, räknat fr. o. m. den 1 juli 1937.

Riksdagen beslöt i enlighet med förslaget (SU 64; Rskr 175). I likhet med departementschefen förutsatte riksdagen, att anspråk på fortsatta bidrag av statsmedel till driftkostnaderna icke skulle komma att ställas på staten efter Siegbahns avgång.

1943 års riksdagsbeslut. Av en redogörelse i propositionen 1943:1 VIII ht (s. 69 ff.) framgår, att forskningsinstitutets cyklotronanläggning för framställning av radioaktiva ämnen huvudsakligen bekostats av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, vilken under perioden 1940—43 ställt även ett årsbidrag av 48 000 kr. till förfogande för driften av laboratoriet. 1943 års riksdag beslöt, att staten till driften av cyklotronanläggningen under tre år, räknat fr. o. m. den 1 juli 1943, skulle lämna ett årligt bidrag av 25 000 kr. (SU 8; Rskr 8).

1946 års riksdagsbeslut. I propositionen 1946: 95 framhöll departementschefen bl. a., att forskningsinstitutet alltsedan tillkomsten varit speciellt inriktat på kärnfysiska forskningar, dvs. på studiet av atomkärnornas byggnad och reaktioner. Vid sidan av den egentliga forskningsverksamheten hade inom institutet ägt rum en betydande utbildning på licentiand- och doktorandnivå, något som enligt departementschefen medverkat till att ge institutet karaktären av ett komplement till universitets- och högskoleorganisationen. Denna institutets ställning skulle komma att ytterligare befästas — framhölls det — om staten i ökad utsträckning understödde dess verksamhet.

Riksdagen fann — i likhet med departementschefen — att staten borde ekonomiskt understödja en planerad utvidgning av institutets verksamhet (SU 79; Rskr 164). Det statliga årliga driftbidraget bestämdes till totalt 250 000 kr., vilket innebar en ökning med 190 000 kr. Till byggnadsarbeten och utrustning anvisades såsom engångsanslag sammanlagt 270 000 kr.

1948 års riksdagsbeslut. Efter förslag i propositionen 1948:1 VIII ht (s. 45 ff.) beslöt riksdagen, att vid forskningsinstitutet skulle inrättas en tjänst som laborator, personlig för f. d. professorn i fysik vid Åbo akademi S. H. E. Slätis (SU 8; Rskr 8).

Organisation, personal och finansiering

Forskningsinstitutet för experimentell fysik består av fyra avdelningar, nämligen acceleratoravdelningen, isotopavdelningen, kärnkemiska avdelningen och elektronikavdelningen. De administrativa uppgifterna vid institutet ombesörjes av Vetenskapsakademien. Den omedelbara ledningen av institutets verksamhet utövas av en föreståndare. Beslut om anställande av forskare och tjänstemän på högre befattningar vid institutet fattas av Vetenskapsakademien.

Till föreståndare för institutet utsågs vid dess start professor Manne Siegbahn. Efter dennes pensionering år 1951 har föreståndarebefattningen hållits vakant. Den har interimistiskt uppehållits av professor Siegbahn, som under åren 1951—58 erhållit arvode via riksstaten och därefter av Vetenskapsakademien.

Av befattningarna vid institutet är endast den personliga laboraturen statlig. Lön till övrig personal utbetalas av statens råd för atomforskning (AFR) och Vetenskapsakademien (VA).¹ Ifrågavarande befattningar är i lönehänseende

¹ Vetenskapsakademiens utbetalningar till löner och materiel vid institutet bestrides dels från det statliga bidragsanslaget fr. o. m. budgetåret 1937/38, dels av akademiens egna medel fr. o. m. budgetåret 1958/59.

likställda med motsvarande statliga tjänster. Pensionsfrågan är för en del av personalen ordnad genom anslutning till statens personalpensionsverk.

Följande sammanställning visar antalet befattningar m. m. placerade vid institutet den 1 juli 1963 — med fördelning på olika kategorier.

Befattning	Lön utbetalas från	Anm.
<i>Forskare med lägst docentkompetens (9)</i>		
laborator Bo 1		personlig statlig tjänst för S. H. E. Slätis
laborator B 1	VA	acceleratoravdelningen
laborator B 1	VA	elektronikavdelningen
laborator A 25	VA	kärnkemiska avdelningen
2 docenter A 25	VA	
forskare A 25	AFR	personlig befattning för S. Hultberg
2 docenter A 24	AFR	
<i>Övriga forskare (10)</i>		
3 forskningsassistenter A 21	VA	
4 forskningsassistenter A 21	AFR	
2 forskningsassistenter A 19	AFR	
forskningsassistent A 19	VA	
<i>Övrig personal (25)</i>		
förste driftingenjör A 24	VA	acceleratoravdelningen
driftingenjör A 21	AFR	elektronikavdelningen
driftingenjör A 21	VA	
2 laboratorieingenjörer A 19	VA	acceleratoravdelningen
laboratorieingenjör A 19	VA	elektronikavdelningen
2 laboratorieingenjörer A 15	AFR	acceleratoravdelningen
laboratorieingenjör A 17	VA	isotopavdelningen
laboratorieingenjör A 15	AFR	elektronikavdelningen
laboratorieingenjör A 15	AFR	kärnkemiska avdelningen
2 laboratorieingenjörer A 14	AFR	acceleratoravdelningen
elmekaniker A 12	AFR	verkstaden
förste instrumentmakare A 12	VA	verkstaden
laboratorietekniker A 12	VA	acceleratoravdelningen
laboratorietekniker A 12	AFR	acceleratoravdelningen
instrumentmakare A 11	VA	verkstaden
2 instrumentmakare A 11	AFR	verkstaden
kansliskrivare A 11	VA	
kontorist A 9	VA	
mekaniker A 9	AFR	verkstaden
vaktmästare A 9	VA	
vaktmästare A 8	VA	

Det totala antalet befattningar — utöver föreståndarens — vilka vid den aktuella tidpunkten var placerade vid institutet, uppgick sålunda till 44; av befattningshavarna erhöll 21 lön från forskningsrådet. Vid institutet arbetade här-

jämte ett tjugotal forskare, huvudsakligen licentiander och doktorander från dels tekniska högskolan i Stockholm, dels Stockholms universitet. Vidare fanns vid institutet — utöver den mera permanenta personalstyrkan — ett mindre antal biträden, avlönade med medel under Vetenskapsakademiens förvaltning.

Forskningsinstitutet har alltifrån sin tillkomst år 1937 erhållit bidrag till driftkostnaderna under riksstatsanslaget Bidrag till (vetenskaplig verksamhet vid) vetenskapsakademien. Fr. o. m. budgetåret 1949/50 har statsmedel kommit institutet till del även genom atomkommittén (sedan den 1 juli 1959: statens råd för atomforskning). Härjämte har institutet erhållit bidrag från dels Vetenskapsakademien (fr. o. m. budgetåret 1958/59), dels enskilt håll.

I följande tabell redovisas hur driftkostnaderna för institutet bestritts under perioden 1937/38—1962/63.

*Bidrag till verksamheten vid forskningsinstitutet för experimentell fysik
1937/38—1962/63*

(löner, materiel, instrumentell utrustning)

Budgetår	Bidrag under riksstats- anslag (jfr anm. 1)	Bidrag från statens råd för atomforskning (jfr anm. 2)	Bidrag från Vetenskapsaka- demien (även Nobelmedel)	Övriga bidrag (jfr anm. 3 och 4)	Totalt
1937/38	35 000			55 000	90 000
1938/39	35 000			55 000	90 000
1939/40	35 000			55 000	90 000
1940/41	35 000			55 000	90 000
1941/42	35 000			55 000	90 000
1942/43	35 000			55 000	90 000
1943/44	60 000			55 000	115 000
1944/45	60 000			55 000	115 000
1945/46	99 000			55 000	154 000
1946/47	250 000			55 000	305 000
1947/48	250 000			55 000	305 000
1948/49	250 000			55 000	305 000
1949/50	250 000	386 100		55 000	691 100
1950/51	250 000	461 300		55 000	766 300
1951/52	250 000	384 700		55 000	689 700
1952/53	298 700	402 300		55 000	756 000
1953/54	423 700 (5)	306 000		55 000	784 700
1954/55	423 700	337 000		55 000	815 700
1955/56	443 700	344 700		55 000	843 400
1956/57	465 300	381 500		55 000	901 800
1957/58	499 300	493 900		55 000	1 048 200
1958/59	504 300	558 900	19 000	55 000	1 137 200
1959/60	437 600 (6)	645 000	145 100	—	1 227 700
1960/61	437 600	598 300	173 500	—	1 209 400
1961/62	437 600	604 500	199 600	—	1 241 700
1962/63	437 600	758 800	234 400	—	1 430 800
Summa	6 738 100	6 063 000	771 600	1 210 000	15 382 700

Anm. 1. Utöver de i kolumnen »Bidrag under riksstatsanslag» angivna beloppen har anvisats medel till avlöning av professorn M. Siegbahn (personlig professor) under budgetåren 1937/38—1952/53; därefter har särskilt arvode utgått t. o. m. budgetåret 1958/59. Vidare har fr. o. m. budgetåret 1948/49 medel utgått till avlöning av f. d. professorn S. H. E. Slätis (personlig laboratur).

Anm. 2. »Bidrag från statens råd för atomforskning» innefattar alla anslag till verksamheten vid institutet från rådet (t. o. m. 1958/59 atomkommittén) enligt dess redogörelser. Beloppet för 1962/63 är preliminärt.

Anm. 3. De i kolumnen »Övriga bidrag» redovisade beloppen avser anslag från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Ursprungligen avsågs att anslaget skulle utgå under tio år. Utfästelsen utsträcktes senare att gälla under ytterligare fem år. Budgetåren 1952/53—1958/59 beviljades anslaget för ett år i sänder.

Anm. 4. Utöver i kolumnen »Övriga bidrag» angivna belopp har ärligen av Nobelmedel beviljats anslag till underhåll av byggnaderna samt till institutets bibliotek. Vidare har statens naturvetenskapliga forskningsråd under en följd av år bidragit med mindre belopp, tillsammans ca 50 000 kr.

Anm. 5. Budgetåret 1953/54 överflyttades 125 000 kr. av bidragsbeloppet från anslaget till atomenergiforskning till riksstatsanslaget »Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik». Jfr propositionen 1953: 1 VIII ht, s. 68 ff.

Anm. 6. Budgetåret 1959/60 skedde en minskning av riksstatsanslaget med hänsyn till att en allt större del av Vetenskapsakademiens inkomster av almanacksprivilegiet kunnat avsättas till akademiens reservfond. Jfr propositionen 1959: 1 VIII ht, s. 75 ff.

De av forskningsinstitutet disponerade byggnaderna uppfördes — såsom framhållits i det föregående — i tre etapper under åren 1936—47. Byggnadskostnaderna har huvudsakligen bestritts av Nobelmedel (fysiska Nobelprisgruppens organisationsfond); bokföringsvärdet är 1 360 000 kr. Försäkringsvärdet uppgick 1963 för byggnaderna till 6 825 000 kr., för maskinerna till 5 000 000 kr. och för biblioteket till 170 000 kr., totalt 11 995 000 kr.¹

Från *enskilt håll* har mottagits bidrag till dyrbarare utrustning — främst cyklotronerna — av sammanlagt 2 232 000 kr., varav 1 314 000 kr. från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, 603 000 kr. från Rockefellerstiftelsen, 215 000 kr. från ASEA och 100 000 kr. från Wenner-Grens stiftelse.

Till kostnaderna för utrustning m. m. av cyklotronerna har *Vetenskapsakademien* lämnat bidrag under åren 1954—55 och 1958 med sammanlagt 225 000 kr. År 1959 anslög akademien 70 000 kr. till utredning rörande utbyggnad av lokalerna för den större cyklotronen. Därjämte har akademien 1953 beviljat 25 300 kr. till en transformator och 1959 20 000 kr. till förbättring av telefonanläggningen. Akademiens bidrag av denna typ uppgår sålunda till totalt 340 300 kr., vilket belopp anvisats från akademiens inkomster av almanacksprivilegiet.

Även *statsmedel* har tilldelats forskningsinstitutet för dess anläggningsarbeten. 1946 års riksdag anslög för budgetåren 1945/47 270 000 kr., varav för budgetåret 1945/46 på tilläggsstat II 50 000 kr. till utrustning och för budgetåret 1946/47 220 000 kr. till byggnadsarbeten och utrustning. Genom atomkommittén har därjämte sammanlagt 1 243 000 kr. beviljats under budgetåren 1946/49 för utrustning av anläggningarna. De från statens råd för atomforskning (t. o. m. 1958/59 atomkommittén) erhållna bidragen för utrustning o. d. budgetåren 1949/50—1962/63 har redovisats inom beloppen i den nyss återgivna sammanställningen rörande bidrag till verksamheten vid forskningsinstitutet.

¹ De äldre byggnaderna på området, vilka disponeras av Nobelinstitutets avdelning för kemi, har ett bokföringsvärde av 425 000 kr. Försäkringsvärdet 1963 för dessa byggnader var 1 574 000 kr., för maskinerna 500 000 kr., totalt 2 074 000 kr.

III. Forskningsinstitutets framtida ställning och organisation m. m.

A. Utredningen

Riksmuseiutredningen skall enligt sina direktiv för en rad under Vetenskapsakademien stående institutioner pröva den framtida organisatoriska ställningen i förhållande till universitetet i Stockholm. Bland dessa institutioner befinner sig forskningsinstitutet för experimentell fysik, om vilket i direktiven anfördes bl. a. följande.

Frågan om forskningsinstitutets framtida ställning bör nu prövas. Några bindande riktlinjer för frågans lösning anser jag mig inte böra anvisa. Därest de sakkunniga finner, att staten bör ikläda sig ansvaret för institutets verksamhet, bör de ingående överväga frågan om organisationsformen. Från bl. a. lokalmässiga synpunkter synes en samordning av institutets verksamhet med universitetets ligga närmast till hands. Inriktningen av institutets forskningsuppgifter motiverar samtidigt anordningar i syfte att utveckla samarbetet med motsvarande institutioner vid tekniska högskolan.

Utredningen har vid sina överväganden av frågan om institutets framtida ställning ansett sig böra beakta även vissa för utredningen redovisade uppgifter om den nuvarande och planerade forskningsverksamheten vid institutet. I det följande lämnas en redogörelse för detta material.

Verksamheten vid institutet

Den forskningsverksamhet som bedrivs vid institutet är — såsom förut nämnts — inriktad på studium av atomkärnornas byggnad och reaktioner. Utredningen framhåller, att här till forskarnas förfogande står en omfattande och exklusiv utrustning, bl. a. en högspänningsanläggning för energier upp till 1 miljon elektronvolt (MeV), en mindre cyklotron för deutronenergien 7 MeV samt en större cyklotron för 25 MeV. På forskningsprogrammet har kärnspektroskopiska mätningar intagit en rangställning.

Bredvid den avancerade forskningen förekommer utbildning på licentiand- och doktorandstadierna i form av dels seminarieundervisning, dels enskild handledning inom arbetsgrupper. Under vårterminen 1963 har 21 licentiander och doktorander haft sin forskning förlagd till institutet. Formellt tillhör de antingen tekniska högskolan (KTH) eller universitetet i Stockholm. Majoriteten av dem som disputerat för doktorsgrad i teknisk fysik vid KTH har utfört det experimentella arbetet vid institutet. Vidare har plats här beretts åt praktikanter och studerande med examensarbeten inom det aktuella ämnesområdet.

T. o. m. läsåret 1962/63 har 30 forskare disputerat för doktorsgrad på avhand-

lingar som tillkommit genom experimentellt vetenskapligt arbete vid institutet. Samtliga dessa forskare har erhållit avhandlingsbetyg som ger dem möjlighet att bli antagna till docent. Många av dem innehar nu nyckelposter inom ramen för det svenska atomenergiprogrammet, andra har fått ledande befattningar utomlands.

Forskningsinstitutet — som i internationella sammanhang benämns Nobelinstitutet för fysik — uppehåller kontinuerligt kontakt med ett betydande antal utländska institutioner. Kontakterna har som främsta syfte utbyte av informationer. Hittills har vid institutet publicerats mer än 600 vetenskapliga uppsatser. Vidare har regelbundet gästforskare från skilda länder vistats vid institutet.

Utredningen framhåller vidare bl. a. följande.

Forskningsinstitutet för experimentell fysik har länge haft ledningen inom den kärnfysikaliska forskningen i vårt land. Under senare år har emellertid även andra institutioner tagit upp en omfattande forskningsverksamhet på området, främst de fysiska institutionerna i Uppsala, Lund och Göteborg samt Gustaf Werners institut i Uppsala, vilket disponerar en synkrocyclotron på 190 MeV. I Lund är under uppbyggnad en elektronsynkrotron på 1 200 MeV. Även vid försvarets forskningsanstalt och vid AB Atomenergi bedrivs en omfattande kärnfysikalisk forskning.

Utvecklingen på kärnfysikens område går så snabbt och medför sådana kostnader, att berörda institutioner mer och mer tvingas att koncentrera forskningen till vissa specialiteter. Detta förhållande utgör ett problem i alla länder och har fått till följd ett ökat internationellt samarbete, i Västeuropa inom ramen för CERN. Denna organisation, som räknar bl. a. Sverige som medlemsland, har i Genève låtit uppföra två stora accelerators, dels en synkrocyclotron på 600 MeV, dels en protoncyclotron, i vilken energien kan drivas upp till 25 000 MeV.

Mot bakgrunden av den dynamiska utvecklingen inom den grundläggande atomforskningen har ledningen för forskningsinstitutet i skilda sammanhang framhållit nödvändigheten av att institutets resurser utökas. Sålunda har begärts medel för tillbyggnad av institutets cyclotronlaboratorium i syfte att av den större cyclotronen få fram väsentligt högre partikelenergi. Vidare har framförts önskemål om medel för bl. a. konstruktion av en ny mätapparat, som tillåter att mätningar utföres samtidigt med bestrålningarna. Kostnaderna för en tillbyggnad av föreslagen omfattning har 1963 uppskattats till ca 3 300 000 kr. Härutöver har beräknats kostnader för inredning och utrustning 500 000 kr., för magneter m. m. ca 1 000 000 kr. samt för en datamaskin omkring 1 500 000 kr.

För att den större cyclotronen skall kunna svara mot de krav som ställs i samband med nu aktuella forskningsuppgifter, har institutets ledning funnit det nödvändigt att förbereda en ombyggnad av nämnda cyclotron. Kostnaderna för en ombyggnad har 1962 beräknats till 4 500 000 kr. För genomförande av den första etappen av arbetet — omfattande ca en tredjedel av hela projektet — har medel begärts i april 1962 från malmfonden för forsknings- och utvecklingsarbete. Ärendet har av fonden remitterats till statens råd för atomforskning, vilket i sin tur överlämnat detsamma för prövning inom rådets acceleratorkommitté.

Det totala investeringsbehovet vid forskningsinstitutet under de närmaste åren har sålunda av institutets ledning bedömts uppgå till omkring 10,8 miljoner kr., varav ca 7 miljoner kr. utgör kostnader för forskningsapparat. Som jäm-

förelse kan nämnas, att den befintliga apparaturen år 1962 ansågs representera ett återanskaffningsvärde av ca 15 miljoner kr.

Frågan om medelstildelning för komplettering av forskningsapparaturen vid institutet är, såsom här anförts, under övervägande inom bl. a. atomforskningsrådet och malmfonden, dvs. instanser som självständigt disponerar resurser för stöd åt forskning. En eventuell tillbyggnad av cyklotronlaboratoriet — för vilken kostnaderna beräknats uppgå till totalt ca 3,8 miljoner kr. — anses emellertid kunna komma till stånd endast genom ett direkt statligt bidrag, varav 3,3 miljoner kr. via kapitalbudgeten. Vid en bedömning av frågan huruvida ett ekonomiskt åtagande av aktuell omfattning från statens sida visavi forskningsinstitutet kan anses skäligt, måste enligt utredningens mening hänsyn tagas till ett flertal olika faktorer.

Behovet av en förstärkning av resurserna för den svenska kärnfysikaliska forskningen är enligt utredningens uppfattning väl dokumenterat. Preciserade önskemål om förbättrade forskningsresurser har i skilda sammanhang framförts från en rad institutioner inom denna sektor. Var de nya insatserna bör ske är emellertid ett spörsmål, som utredningen finner sig ej böra närmare analysera.

Ett ekonomiskt engagemang från statens sida i samband med en tillbyggnad till institutet bör enligt utredningens mening ifrågakomma endast under förutsättning att en för staten godtagbar lösning av frågan om institutets ställning m. m. kan åstadkommas. Detta villkor torde lämpligen kunna uppfyllas därigenom, att institutet på något sätt inordnas i den statliga utbildnings- och forskningsorganisationen.

Av den föregående redogörelsen framgår, att viss utbildningsverksamhet bedrivs vid forskningsinstitutet. Undervisningen har hittills varit koncentrerad till högstadiet. Licentiander och doktorander med inriktning på kärnfysikalisk forskning har alltifrån institutets tillkomst haft möjlighet att förlägga det experimentella arbetet hit.

Då såväl tekniska högskolan som universitetet i Stockholm i stort sett saknar »tung» apparatur inom ämnesområdet, är utbildningsverksamheten vid institutet, framhåller utredningen, av vitalt intresse för nämnda läroanstalter. Tekniska högskolan har redan nu den närmast berörda institutionen — fysik IV — placerad i en tillbyggnad till institutet. Genom utflyttningen av Stockholms universitet till Frescatiområdet skapas förutsättningar för en fastare organiserad samverkan även mellan universitetets fysiska institution och forskningsinstitutet.

Enligt vad som framhållits från skilda håll råder ett betydande behov av fysiker med sådan utbildning som forskningsinstitutet kan erbjuda. Med hänsyn härtill och mot bakgrunden av vad som förut anförts anser utredningen det angeläget, att institutets ställning som utbildningsinstitution på riksplanet ytterligare befästs.

I den föreslagna tillbyggnaden har beräknats utrymme för bl. a. laboratorie- och skrivrum åt forskare från universitetet och tekniska högskolan i Stockholm. Om nyssnämnda organisatoriska förändringar kommer till stånd, torde — enligt

utredningen — ökade utrymmen erfordras för utbildningsändamål. Utredningen förutsätter därför, att i ett läge med statligt huvudmannaskap för institutet det får ankomma på vederbörande myndigheter att uppgöra det slutliga programmet för den aktuella tillbyggnaden. Därvid bör prövas dels dispositionen av de nytillkommande lokalerna, dels dessas totala omfattning.

Institutets framtida ställning

I direktiven till utredningen angavs inga bindande riktlinjer för en lösning av spørsmålet om institutets framtida ställning. Jag framhöll dock, såsom förut nämnts, att bl. a. från lokalmässiga synpunkter en samordning av institutets verksamhet med universitetets syntes ligga närmast till hands. Det föreföll vidare motiverat att vidtaga anordningar i syfte att utveckla samarbetet med tekniska högskolan. Vid min anmälan i 1960 års statsverksproposition av frågan om utbildning av civilingenjörer på atomenergiområdet uttalade jag bl. a., att frågan om det fortsatta samarbetet mellan forskningsinstitutet och tekniska högskolan borde ses även mot bakgrunden av de nya samordningsproblem — inte minst i lokalmässigt hänseende — som genomförandet av den i propositionen föreslagna utbildningsorganisationen på atomenergiområdet aktualiserade.

Utredningen finner för sin del, att såväl forsknings- som utbildningsverksamheten vid institutet framstår som en riksangelägenhet. Med den utveckling som kan förutses på atomforskningens område torde det enligt utredningen bli nödvändigt, att staten i allt större utsträckning tar på sig det ekonomiska ansvaret för institutet. Redan nu motsvarar det statliga stödet mer än fyra femtedelar av de årliga kostnaderna för verksamheten. Med hänsyn härtill finner utredningen det i hög grad motiverat, att staten även i rättsligt avseende blir institutets huvudman. Önskemålet om ett inordnande av institutet i den statliga forsknings- och utbildningsorganisationen talar enligt utredningens mening likaså för ett förstatligande.

Staten bör enligt utredningens uppfattning dels övertaga ansvaret för verksamheten vid institutet, dels förvärva mark, anläggningar och annan för verksamheten erforderlig egendom. Först genom att staten helt påtager sig ansvaret för institutet skapas garantier för att detta skall kunna på tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter, framhåller utredningen, som vidare anser, att genom ett förstatligande möjligheter erhålles att med hänsyn till ändrade förhållanden vidtaga omdispositioner av tillgängliga resurser. Härtill kommer, understrykes det, att den mark på vilken institutet är beläget direkt ansluter till universitetets område.

Förutsatt att institutet kommer att läggas under statligt huvudmannaskap, finnes — enligt utredningen — tre alternativ till lösning av frågan om institutets

framtida organisatoriska ställning. Det första innebär att institutet inordnas under Stockholms universitet, det andra att institutet överföres till tekniska högskolan i Stockholm, det tredje att institutet göres till en från övriga utbildnings- och forskningsanstalter fristående enhet.

Utredningen framhåller i fortsättningen bl. a. följande.

Institutets resurser spelar med hänsyn till lokalisering, vetenskaplig inriktning och teknisk utrustning en betydande roll för såväl universitetet som tekniska högskolan. För båda dessa läroanstalter torde det vara av intresse att få inträda i ansvarig ställning för verksamheten vid institutet. En organisatorisk inordning under universitetet skulle kunna betecknas som både tekniskt och utbildningsmässigt rationell med hänsyn till att en rad naturvetenskapliga universitetsinstitutioner inom en nära framtid kommer att placeras i institutets omedelbara närhet. Som motiv för en anknytning till tekniska högskolan skulle kunna anföras, att denna — såsom förut nämnts — har institutionen för fysik IV förlagd i direkt anslutning till forskningsinstitutets lokaler samt att en betydande utbildningsverksamhet på atomenergiområdet bedrivs vid högskolan.

Det synes utredningen vanskligt att förutsäga konsekvenserna av en inordning av forskningsinstitutet under den ena eller under den andra av läroanstalterna. Om det formella ansvaret anförtros åt ett av de båda lärosätena, bör enligt utredningens mening inrättas någon form av »institutsråd», i vilket universitetet och tekniska högskolan representeras med lika antal ledamöter. Utredningen anser det emellertid osäkert, om ett dylikt råd kommer att vara tillräckligt starkt för att eliminera eventuellt uppkommande intressemotsättningar beträffande utnyttjandet av institutets resurser.

För utredningen framstår det som synnerligen önskvärt, att såväl universitetet som tekniska högskolan beredes möjlighet att inom ramen för högre utbildning och forskning på atomfysikens område utnyttja forskningsinstitutets personella och tekniska resurser. Enligt utredningens uppfattning kan detta mål säkrast uppnås, om institutet ges en i förhållande till båda dessa utbildningsanstalter oberoende ställning. Riktigheten av detta ställningstagande torde få anses bekräftad av de erfarenheter, som vunnits genom institutets hittillsvarande verksamhet i självständiga former. Någon begränsning av institutets utnyttjande till enbart de nämnda läroanstalterna är emellertid ej avsedd. Tvärtom synes en självständig status för institutets vidkommande innebära ökad garanti för att forskare och studenter från landets alla lärosäten får lika möjligheter att utnyttja institutets resurser. En fristående ställning torde vidare erbjuda ett gynnsamt utgångsläge för institutet i dess strävan att även i fortsättningen hävda en rangställning inom ifrågakvarande forskningsområde på såväl det nationella som det internationella planet.

Väljes sistnämnda organisationsalternativ, bör institutet ställas under ledning av en särskild styrelse utsedd av Kungl. Maj:t. Denna bör enligt utredningens uppfattning ges en sådan sammansättning, att den inom ramen för institutets resurser skall kunna tillgodose såväl institutets egna som de olika läroanstalternas intressen.

Av vad som här tidigare anförts framgår, att utredningen funnit starka skäl tala för ett förstatligande av Vetenskapsakademiens forskningsinstitut. Enligt utredningens mening bör detta fr. o. m. den 1 juli 1964 ombildas till ett fristående

statligt institut för fullföljande av den hittills bedrivna forsknings- och utbildningsverksamheten på atomfysikens område.

Efter upprepade överläggningar med företrädare för Vetenskapsakademien har utredningen — under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — med akademien träffat avtal av nämnda innebörd. I avtalet fastslås även att institutet skall ha den benämning och den organisation, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Benämningsfrågan finner utredningen vara av relativt underordnad betydelse. Det förefaller emellertid utredningen önskvärt, att Nobel-namnet på ett eller annat sätt fästes vid det statliga institutet. Utredningen har stannat för att föreslå benämningen Alfred Nobels institut för atomfysik, detta i analogi med vad som skett beträffande vissa andra forskningsinstitut, vilka uppkallats efter framstående gynnare av vetenskaplig forskning. En dylik lösning av namnfrågan torde enligt utredningen vara möjlig även med hänsyn till föreskrifterna i Nobelstiftelsens grundstadgar.

Institutet bör — med hänsyn till dess utbildningsfunktioner — stå under överinseende av kanslern för rikets universitet, hävdar utredningen, som vidare finner, att institutet hör till de inrättningar som även vid ett genomförande av universitetsutredningens förslag rörande universitetsorganisationen bör ligga direkt under kanslersämbetet.

Vetenskapsakademiens nuvarande funktioner i fråga om forskningsinstitutet bör enligt utredningens uppfattning överföras på en av Kungl. Maj:t utsedd styrelse, medan den direkta ledningen av institutets verksamhet även i fortsättningen bör utövas av en föreståndare. Denne bör enligt utredningen ingå i styrelsen tillsammans med representanter för universitetet i Stockholm, tekniska högskolan i Stockholm, statens råd för atomforskning samt Vetenskapsakademien. De kamerala göromålen torde — framhålles det — av praktiska skäl böra åvila universitetet.

Institutets framtida personalorganisation m. m.

Omfattningen av den personal som den 1 juli 1963 var placerad vid institutet framgår av en förut redovisad sammanställning. Bortsett från innehavaren av en personlig laboratur var samtliga befattningshavare arvoderade, 22 av medel disponerade av Vetenskapsakademien — statsbidrag, almanacksmedel m. m. — och 21 av medel från statens råd för atomforskning. Akademien har under senare år tillskjutit allt större belopp av almanacksmedel för att täcka personalkostnader m. m. vid institutet, detta som följd av att statsbidraget fr. o. m. budgetåret 1959/60 varit konstant och utgått med ett lägre belopp än tidigare.

Antalet personer med mera varaktig anställning vid institutet har varierat något. I följande sammanställning redovisas personalorganisationen — med för-

delning mellan de löneutbetalande organen, dvs. Vetenskapsakademien och atomforskningsrådet — per den 1 januari respektive år under perioden 1959—1963 samt den 1 juli 1963.

Löneutbetalande organ	1959	1960	1961	1962	1963	1/7-63
Vetenskapsakademien	21	23	20	21	21	22
Statens råd för atomforskning	19	20	18	20	19	21
Summa befattningar	40	43	38	41	40	43

Frågan om den framtida personalorganisationen — efter ett förstatligande av forskningsinstitutet — har aktualiserats i skilda sammanhang. Ett detaljerat förslag i ämnet har framlagts av Vetenskapsakademien i en promemoria till utredningen i juni 1963. Enligt akademien bör vid det statliga institutet finnas en professur, liksom fallet var under den första femtonårsperioden av forskningsinstitutets verksamhet, vidare den personliga laboratorstjänsten, de 22 befattningar som nu — i kameralt avseende — sorterar under Vetenskapsakademien, 10 av de 21 befattningar som för närvarande finansieras av statens råd för atomforskning samt en telefonisttjänst.

Utredningen finner, att ett förstatligande av forskningsinstitutet måste medföra, att staten får övertaga det omedelbara ansvaret för den personal som erfordras för institutets verksamhet. Det kan emellertid — enligt utredningens mening — diskuteras, hur många av de till forskningsinstitutet knutna befattningarna som bör ombildas till fasta tjänster vid det statliga institutet.

Enligt utredningens uppfattning bör en ram för personalorganisationen fastställas, i princip innefattande dels de befattningar, som nu bekostas av statliga bidragsmedel, dels de som före den 1 juli 1959 inrättats med hjälp av statsbidrag men som därefter finansierats av Vetenskapsakademien. Till frågan om överförande till institutet av vissa befattningar som atomforskningsrådet nu bekostar har utredningen ej velat taga ställning.

I likhet med Vetenskapsakademien har utredningen funnit, att vid det statliga institutet bör inrättas en föreståndartjänst i professors ställning och med professors lön (lönegrad Bo 3). Vidare bör den personliga laboratorstjänsten för S. H. E. Slätis även formellt knytas till institutet. Med ledning av tillgängliga uppgifter om det genomsnittliga antalet befattningshavare, som — enligt nyssnämnda förutsättningar — under året 1959—1963 varit avlönade genom Vetenskapsakademien, har utredningen funnit sig böra föreslå en »basorganisation» av 22 tjänster.

Följande förteckning utgör riksmuseiutredningens förslag till personalorganisation vid det statliga forskningsinstitutet.

Tjänst	Lön utbetalas för närvarande av (lgr)	Anm.
Föreståndare och professor i Bo 3	—	Ny tjänst ¹
Laborator i Bo 1	Statsmedel	Personlig tjänst för S. H. E. Slätis
Laborator i Bo 1	VA	Acceleratoravdelningen
Laborator i Bo 1	VA	Elektronikavdelningen
Laborator i Bo 1	VA (A 25)	Kärnkemiska avdelningen
Två forskare i Ae 27	VA (doc. A 25)	
Fyra forskningsassistenter i Ae 21	VA (en i A 19)	
Förste forskningsingenjör i Ae 25	VA (A 24)	
Forskningsingenjör i Ae 23	VA (A 21)	
Tre laboratorieingenjörer i Ae 19	VA	
Laboratorieingenjör i Ae 17	VA	
Laboratorieingenjör i högst Ae 15	VA (A 12)	
Förste instrumentmakare i Ae 13	VA (A 12)	
Instrumentmakare i Ae 11	VA	
Kanslikskrivare i Ae 11	VA	
Kontorist i Ae 9	VA	
Institutionstekniker i Ae 9	VA	
Vaktmästare i Ae 7	VA (A 8) ²	

¹ Tjänsten motsvarar den tidigare personliga professuren för M. Siegbahn.

² Nuvarande innehavare av befattningen i A 8 placeras på tjänst i A 8, vilken föres på övergångsstat. Först sedan innehavaren av denna tjänst avgått, bör tillsättning få ske av den föreslagna tjänsten i Ae 7.

I sammanställningen återfinns i allt väsentligt de befattningar, vars innehavare nu avlönas av medel som disponeras av Vetenskapsakademien. Jämfört med nuvarande förhållanden föreslås dock vissa justeringar i fråga om tjänstebestämming och lönegradsplacering; dessa syftar enligt utredningen till att anpassa institutstjänsterna till motsvarande universitetsinstitutioners personalorganisation. Tjänsterna på B-löneplan föreslås bli ordinarie; övriga tjänster bör enligt utredningen inrättas som extra ordinarie. Innehavarna av nuvarande befattningar förutsätts av utredningen utan ansökningsförfarande få övergå till motsvarande här föreslagna tjänster. Utredningen finner vidare, att institutet bör ges möjlighet att anställa viss arvoderad arbetskraft. För detta ändamål räknar utredningen med ett medelsbehov av ca 40 000 kr.

Föreståndaren för institutet bör enligt utredningen utses av Kungl. Maj:t på förslag av styrelsen samt efter utlåtande av universitetskanslern; styrelsen bör kunna tillkalla högst tre sakkunniga. Såsom föreståndare bör enligt utredningens uppfattning i första hand ifrågakomma svensk eller utländsk vetenskapsman, vilken vunnit högt anseende såsom forskare inom den vetenskapsgrupp som institutet företräder.

Innehavarna av de tre icke-personliga tjänsterna som laborator vid institutet föreslås av utredningen fungera såsom avdelningsföreståndare. Då laborator skall tillsättas, bör — framhåller utredningen — förfaras på sätt som föreslagits

beträffande tillsättning av föreståndare; för behörighet till tjänst som laborator bör fordras styrkt vetenskaplig skicklighet utöver vad som enligt 146 § universitetsstatuterna krävs för antagning som docent.

Bland föreståndarens åligganden bör enligt utredningen ingå — förutom att bedriva vetenskaplig forskning inom vederbörligt ämnesområde — att vid institutet meddela undervisning 65 timmar per år, förrätta examination samt handleda dem som bedriver studier eller forskning vid institutet. På laborator vid institutet bör vila motsvarande åligganden; innehavare av tjänst som forskare eller forskningsassistent bör jämväl vara skyldig att lämna handledning åt dem som studerar eller forskar vid institutet. Efter kanslerns bestämmande bör nämnda skyldigheter beträffande undervisning och examination kunna fullgöras vid universitetet eller tekniska högskolan i Stockholm eller vid bådadera.

Utredningen finner det ej motiverat, att tjänstinnehavarna kommer i åtnjutande av ferier. Sålunda bör enligt utredningen eljest tillämpliga bestämmelser angående semester för statstjänstemän avgöra tjänstinnehavarnas rättigheter i förevarande avseende. Utredningen har vidare låtit företaga vissa undersökningar beträffande nuvarande anställningshavares pensionsförhållanden vid ett förstatligande av forskningsinstitutet.

Vissa uppskattningar av driftkostnaderna vid institutet

Verksamheten vid forskningsinstitutet finansierades under budgetåret 1962/63 på sätt som framgår av följande sammanställning.

Bidragsgivare	Belopp
Bidrag under riksstatsanslag ¹	437 600
Bidrag från Vetenskapsakademien	234 400
Bidrag från statens råd för atomforskning	758 800
	Summa kr. 1 430 800

¹ Härtill kommer avlöningskostnaderna för den till institutet knutna laboratorstjänsten, personlig för S. H. E. Slätis.

Utredningen anför i fortsättningen bl. a. följande.

De av Vetenskapsakademien för verksamheten vid institutet disponerade medlen uppgick sålunda till (437 600 + 234 400 =) 672 000 kr., varav riksstatsanslaget utgjorde ca 65 % samt de av akademien tillskjutna beloppen ca 35 %. Det statliga bidraget är för budgetåret 1963/64 uppfört med oförändrat belopp.

Såsom nyss framgått kommer det av utredningen framlagda förslaget till personalorganisation vid det statsägda institutet ej att beröra den del av den befintliga personalen, som erhåller lön från atomforskningsrådet. Utredningen, som förutsätter att rådet kommer att framgent stödja verksamheten vid institutet i minst den omfattning som för närvarande sker, bortser i sina följande kostnadsuppskattningar från de driftkostnader som i fortsättningen kan komma att belasta forskningsrådet.

Årskostnaden för *avlöningar* (1963 års löner) till de 22 befattningshavare som Vetenskapsakademien för närvarande avlönar uppgår till ca 640 000 kr. I allmänhet sker en viss reducering av de nominella avlöningskostnaderna på grund av att någon eller några av de vid institutet anställda forskarna erhåller tjänstledighet — vanligen utan lön — för bl. a. studier och forskningsarbete utomlands. Nämda förhållande utgör främsta orsak till att utgifterna till avlöningar under budgetåret 1962/63 utgjort endast 480 000 kr. Inbesparingen av löne-medel under detta budgetår utgjorde sålunda i runt tal 160 000 kr. Detta belopp har till viss del utnyttjats för att täcka materielkostnader m. m.

Bokföringen av medelsförbrukningen vid institutet sker utan angivande av hur stor del av utgifterna som faller på riksstatsanslaget respektive akademi-bidraget. Ett räkneexempel baserat på nämnda fördelning 65 % : 35 % ger till resultat, att för avlöningar vid institutet 1962/63 använts av statens bidrag 312 000 kr. och av akademiens 168 000 kr.

För *omkostnader* och *materiel m. m.* vid institutet användes under budgetåret 1962/63 — delvis genom utnyttjande av inbesparade löne-medel — 192 000 kr., dvs. det belopp som utgör skillnaden mellan den totala medelstillgången 672 000 kr. och avlöningskostnaderna 480 000 kr. Med utgångspunkt i fördelningen 65 % : 35 % kan beräknas att staten 1962/63 svarat för 126 000 kr. och akademi-en för 66 000 kr.

Driftkostnaderna vid forskningsinstitutet under budgetåret 1962/63 sammanfattas i följande tablå. Utgångspunkt har därvid varit nyss redovisade antaganden rörande bl. a. kostnadsfördelningen.

Bidragsgivare	Avlöningar	Omkostnader och materiel	Summa
Staten via riksstatsanslag	312 000	126 000	438 000
Vetenskapsakademien	168 000	66 000	234 000
Summa	480 000	192 000	672 000

Utredningen har med utgångspunkt i sitt här förut återgivna förslag till personalorganisation utarbetat ett utkast till *avlöningsstat*. Lönekostnaderna har beräknats efter näst högsta löneklassen. Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har förutsatts utgå dels ett befattningsarvode av 1 740 kr. till institutets föreståndare, dels dagarvoden av sammanlagt 1 260 kr. (förslagsvis) till styrelsens ledamöter i enlighet med 4 § kommittékungörelsen. Till arvoderad personal har under anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal beräknats ett belopp av 40 000 kr. Vidare har utredningen räknat med att det rörliga tillägget för budgetåret 1964/65 skall utgöra 45 % av grundlönesumman.

Utkast till avlöningsstat för budgetåret 1964/65

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	177 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	406 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	244 000
Summa kr.	830 000

Utredningen förordar, att på riksstaten under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1964/65 uppföres ett förslagsanslag till *Alfred Nobels institut för atomfysik: Avlöningar* av 830 000 kr.

Behovet av medel för *omkostnader* vid det statliga institutet har av utredningen uppskattats motsvara ca 10 % av avlöningsanslaget. Denna nivå anges av utredningen vara den normala vid liknande mindre institutioner, som disponerar över särskilda materielanslag. Med hänsyn härtill föreslår utredningen, att på riksstaten under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1964/65 uppföres ett förslagsanslag till *Alfred Nobels institut för atomfysik: Omkostnader* av 83 000 kr.

Vid institutioner med experimentell forskningsinriktning kan enligt utredningen medelsbehovet för *materiel m. m.* schablonmässigt beräknas motsvara en sjättedel av avlöningsanslaget. Utredningen, som ej funnit anledning föreligga till någon mera väsentlig avvikelse från denna norm, föreslår att på riksstaten under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1964/65 uppföres ett reservationsanslag till *Alfred Nobels institut för atomfysik: Materiel m. m.* av 135 000 kr.

Statens av utredningen uppskattade driftkostnader för det förstatligade institutet under budgetåret 1964/65 — jämförda med motsvarande bidragskostnader under innevarande budgetår — framgår av följande tabell.

Ändamål	Belopp 1963/64	Belopp 1964/65	Förändring
<i>Avlöningar</i>			
Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik	312 000 ¹		
Lön till laborator S. H. E. Slätis	49 700		
Anslag till Alfred Nobels institut för atomfysik		830 000	
Summa avlöningar	361 700	830 000	+ 468 300
<i>Omkostnader och materiel</i>			
Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik	125 600 ¹		
Anslag till Alfred Nobels institut för atomfysik			
a) Omkostnader		83 000	
b) Materiel m. m.		135 000	
Summa omkostnader och materiel m. m.	125 600	218 000	+ 92 400
Summa summarum	487 300	1 048 000	+ 560 700

¹ Fördelningen av bidragsbeloppet mellan avlöningar, omkostnader och materiel har skett genom en uppskattning.

Den av utredningen föreslagna ombildningen av Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik till ett självständigt statligt institut skulle sålunda fr. o. m. budgetåret 1964/65 medföra en merkostnad för statsverket under driftbudgeten av 560 000 kr.

Vissa fastighetsfrågor m. m.

Nobelstiftelsen äger, såsom tidigare anförts, ett inom stadsdelen Brunnsviken i Stockholm beläget markområde av ca 45 000 m², utgörande stadsägan nr 7. Stiftelsen erhöll den 25 november 1907 lagfart på fastigheten. Denna begränsas i väster av Norrtäljevägen och i övrigt av mark, som äges av staten. Området omedelbart öster om fastigheten är reserverat för universitetet.

På stiftelsens område finns byggnader för Nobelstiftelsens avdelningar för kemi (uppförda 1907—09) och fysik (huvudbyggnaderna uppförda 1936—39) samt vissa bostadshus. Sistnämnda institutionsbyggnader, vilka såsom nämnts är huvudsakligen upplåtna till Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik, inrymmer förutom de båda cyklotronanläggningarna bl. a. en föreläsningssal samt ett bibliotek, som utgör en del av Vetenskapsakademiens bibliotek.

I direktiven för riksmuseiutredningen angavs såsom föremål för utredningsarbetet endast frågorna om institutets framtida ställning och organisation. Utredningen framhåller, att nämnda frågor nära sammanhänger med möjligheterna att disponera Nobelstiftelsens mark. Den beslutade utflyttningen av Stockholms universitet till Frescati har medfört, att frågan om eventuellt förvärv av stiftelsens ifrågavarande fastighet kommit att intaga en central ställning i utredningsarbetet. Utredningen har med anledning härav upptagit förhandlingar med Nobelstiftelsen om ett statligt övertagande av äganderätten till fastigheten.

Värdering av fastigheten med därå uppförda byggnader har skett dels år 1961 på föranstaltning av stiftelsen, dels år 1963 inom byggnadsstyrelsen. De därvid av respektive värderingsmän gjorda uppskattningarna framgår av följande uppställning.

	Stiftelsens värderingsman	Byggnadsstyrelsen
Markvärde	2 420 000	2 100 000
Byggnadernas värde	3 430 000	3 300 000
	Totalt	5 400 000

Sedermera har Nobelstiftelsen i skrivelse den 17 oktober 1963 som sin uppfattning anfört, att fastighetens marknadsmässiga värde icke bör kunna sättas lägre än 6,6 miljoner kr. I skrivelsen framhålles vidare, att man — om hänsyn toges till penningvärdets försämring (enligt konsumentprisindex) av de belopp Nobelstiftelsen sedan år 1907 investerat i mark och byggnader (exklusive underhåll) — kommer fram till ett nuvärde av ca 6,3 miljoner kr.

Enligt vad utredningen inhämtat har Nobelstiftelsen i de byggnader som disponeras av avdelningarna för fysik och kemi av nobelmedel nedlagt ca 2,0 miljoner kr.

Vid förhandlingar med Nobelstiftelsen har utredningen icke ansett sig kunna

föreslå högre köpeskilling än 4,0 miljoner kr. I skrivelse den 11 november 1963 har Nobelstiftelsen accepterat förslaget. Vissa av Nobelstiftelsen i ifrågavarande skrivelse uppställda villkor synes utredningen uppfylla genom förutnämnda avtal med Vetenskapsakademien.

Preliminär överenskommelse har träffats mellan utredningen och stiftelsen av innehåll att staten från Nobelstiftelsen förvärvar ifrågavarande fastighet för en köpeskilling av 4,0 miljoner kr. Vidare har utverkats rätt för staten att omedelbart få beträda fastigheten för bl. a. transporter till och från universitetsområdet. Att så kan ske är av särskild betydelse under tid, då byggnation för universitetet pågår.

Med Vetenskapsakademien har utredningen — såsom anförts i det föregående — träffat preliminärt avtal rörande ombildning av akademiens forskningsinstitut till ett statligt institut. Enligt uppgörelsen skall den för verksamheten vid institutet avsedda utrustningen liksom andra forskningsinstitutet tillhöriga inventarier vederlagsfritt överföras till staten. Härifrån skall dock undantagas institutets arkiv, på institutet uppställda delar av akademiens bibliotek samt på institutet deponerade apparater ur akademiens fysiska kabinett, vilket allt skall förbli akademiens egendom.

Slutligen erinrar utredningen om vissa vid förhandlingarna aktualiserade frågor beträffande rätt för institutets nuvarande föreståndare, professor Manne Siegbahn, att fortfarande disponera viss institutet tillhörig utrustning. Från Vetenskapsakademiens sida har sålunda framförts önskemål om att Siegbahn såsom hittills själv och genom sina medhjälpare skall äga rätt att utnyttja institutets utrustning i den omfattning som erfordras för fullföljande av hans spektrografiska forskningsarbeten ävensom erhålla dispositionsrätt över för dessa forskningsarbeten anskaffad utrustning. Nobelstiftelsen har å sin sida framhållit angelägenheten av att professor Siegbahn även i fortsättningen ges rätt att — så länge han önskar — personligen utöva vederlagsfri nyttjanderätt till föreståndarbostaden vid institutet. Mot bakgrunden av professor Siegbahns avgörande insatser i samband med institutets tillkomst och uppbyggnad samt med hänsyn till att han under närmare 30 år fungerat såsom ledare för institutet, har utredningen funnit det rimligt att han erhåller de sålunda angivna förmånerna.

De träffade överenskommelserna har kommit till uttryck i två villkorliga avtal, det ena mellan riksmuseiutredningen och Nobelstiftelsen om förvärv av fastigheten och det andra mellan utredningen och Vetenskapsakademien om övertagande av ansvaret för den vid institutet bedrivna forsknings- och utbildningsverksamheten. Avtalstexterna har följande lydelse.

»Under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande hava riksmuseiutredningen och Nobelstiftelsen träffat följande avtal.

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, och Nobelstiftelsen, nedan kallad stiftelsen, angående fastighetsöverlåtelse.

1 §.

Stiftelsen överlåter härigenom till staten stadsägan nr 7 inom stadsdelen Brunnsviken i Stockholms stad med därå uppförda byggnader för Kungl. Vetenskapsakademiens Nobelinstitut med dess avdelningar för fysik och kemi för en köpeskilling om fyra miljoner (4 000 000) kr.

2 §.

Fastigheten, som är gravationsfri, överlåtes med förbehåll för den vederlagsfria nyttjanderätt till föreståndarebostaden vid Nobelinstitutets avdelning för fysik, som tillerkänts professorn Manne Siegbahn att personligen utövas så länge han det önskar.

3 §.

Fastigheten, som överlåtes i befintligt skick, skall tillträdas den 1 juli 1964 eller, om det i ingressen förutsatta godkännandet då ännu ej föreligger, vid det månadsskifte som inträffar närmast efter det att sådant godkännande erhållits.

Skulle staten före tillträdesdagen önska beträda fastigheten för erforderliga besiktningar av densamma, för körslor till och från det innanför fastigheten liggande universitetsområdet eller för andra liknande ändamål, skall tillstånd härtill lämnas med beaktande av att väsentlig olägenhet icke därigenom uppkommer för den å fastigheten bedrivna verksamheten.

4 §.

Stiftelsen garanterar, att byggnaderna å fastigheten intill tillträdesdagen äro försäkrade till betryggande belopp. Skulle skada övergå fastigheten före tillträdesdagen, skall den stiftelsen tillkommande skadeersättningen tillfalla staten mot det att staten fullgör köpeskillingslikviden enligt detta avtal. Stiftelsen är befriad från skyldighet att återställa fastigheten i förut befintligt skick.

5 §.

För fastigheten utgående skatter och andra utgifter betalas av säljaren till den del de belöpa å tiden före tillträdesdagen.

6 §.

Köpeskillingen erlägges kontant å tillträdesdagen, då det åligger stiftelsen att överlämna kvitterat köpebrev samt övriga för lagfart å fånget erforderliga handlingar.

7 §.

Erhålles icke det i ingressen förutsatta godkännandet före 1965 års utgång, förfaller avtalet.»

»Under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande hava riksmuseiutredningen och Kungl. Vetenskapsakademien träffat följande avtal.

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, och Kungl. Vetenskapsakademien angående ombildning av akademiens forskningsinstitut för experimentell fysik till ett statligt institut.

1 §.

Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik skall den 1 juli 1964 ombildas till ett statligt institut för fullföljande av den vid institutet

hittills bedrivna forsknings- och utbildningsverksamheten på atomfysikens område. Institutet skall hava den benämning och den organisation, som Kungl. Maj:t bestämmer.

2 §.

För verksamheten avsedd vetenskaplig utrustning och andra till forskningsinstitutet hörande inventarier skola vid ombildningen utan vederlag tillfalla staten. Institutets arkiv, på institutet uppställda delar av akademiens bibliotek samt på institutet deponerade apparater ur akademiens fysiska kabinett förblir dock akademiens egendom.

Staten tillförsäkrar professorn Manne Siegbahn rätten att i fortsättningen såsom hittills själv och genom sina medhjälpare utnyttja institutets egendom i den omfattning som erfordras för fullföljande av hans spektrografiska forskningsarbeten, ävensom dispositionsrätten över den för dessa forskningsarbeten anskaffade utrustningen.

3 §.

Detta avtal är gällande endast under förutsättning att jämväl avtal om statens förvärv från Nobelstiftelsen av stadsågan nr 7 inom stadsdelen Brunns- viken i Stockholms stad kommer till stånd.»

B. Yttranden

Remissinstanserna uttrycker allmänt sin tillfredsställelse över att förslag nu framlagts om förstatligande av forskningsinstitutet. Några myndigheter berör inledningsvis frågan om forskningsinstitutets roll inom svensk atomforskning. *Statens råd för atomforskning* framhåller i detta sammanhang huvudsakligen följande.

Forskningsinstitutet för experimentell fysik har sedan sin tillkomst i slutet på 1930-talet varit en mycket stor tillgång för svensk kärnfysikalisk forskning. Till en början var det vår utan tvekan främsta och största institution på området, och det var för atomkommitténs arbete av största betydelse, att en sådan institution av högsta internationella klass fanns inom landet. Sedermera har även andra institutioner byggts ut med betydande resurser, varför forskningsinstitutet ej har samma dominerande roll inom kärnfysiken som tidigare. Genom den oklarhet som länge rått om institutets fortsatta roll och dess plats i svensk vetenskapsorganisation har behövlig modernisering uppskjutits, och institutets resurser har därför ej i tillbörlig grad kunnat anpassas till den pågående snabba utvecklingen av kärnfysiken. Vid institutet finns emellertid potentiella resurser av både personell och annan art, som gör det angeläget att så snart som möjligt en reorganisation och upprustning av institutet genomföres. Rådet anser liksom utredningen, att denna reorganisation måste innebära att institutet förstatligas. Endast därigenom kan tillräckliga resurser ställas till institutets förfogande och tillräcklig stabilitet och kontinuitet i arbetet garanteras.

Behovet av en upprustning av institutets materiella resurser betonas även av *försvarets forskningsanstalt* och *matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm*. Av fakultetens yttrande inhämtas bl. a. följande om institutets nuvarande forskningsresurser.

Nobelinstitutet kan till sin omfattning numera jämföras med en normal svensk universitetsinstitution, dock med den väsentliga skillnaden att vid Nobelinstitutet under det senaste decenniet inga betydande nyinvesteringar gjorts i basapparatur. En del av existerande apparatur och övrig maskinell utrustning är därför hårt nedsliten och föråldrad. Som ett exempel kan anföras den högspänningsanläggning för energier upp till 1 miljon elektronvolt, som utredningen nämner bland de »exklusiva» tillgångarna. Denna apparatur har icke längre något värde för kärnfysikforskning, och det är inom institutet aktuellt att demontera den.

Värdet av att institutets uppgift som utbildningsinstitution på riksplenet ytterligare befästes understrykes av flera remissinstanser. *Forsvarets forskningsanstalt* framhåller i detta sammanhang bl. a. följande.

Det synes, såsom utredningen föreslagit, i dagens läge vara välbetänkt att institutet ålägges vissa utbildningsfunktioner. Forskningsanstalten vill framhålla att dessa liksom hittills uteslutande bör ligga på det högre planet och avse forskarutbildning. Detta åliggande bör dock icke vara av sådan omfattning, att forskningens kvalitet blir lidande härpå utan närmast ses som en integrerande del av forskningsverksamheten.

I fråga om institutets ställning i förhållande till övriga institutioner, som bedriver utbildning och forskning på området, föreligger en splittrad opinion. Utredningens förslag om ett fristående institut tillstyrkes av bl. a. *överstyrelsen för de tekniska högskolorna*, som anför i huvudsak följande.

Såsom riksmuseiutredningen framhållit är vid ett förstatligande av forskningsinstitutet någon begränsning av dess utnyttjande till endast Stockholms universitet och tekniska högskolan i Stockholm ej tänkt, utan forskare och studerande från alla landets lärosäten avses skola få lika möjligheter att även i fortsättningen anlita institutets resurser. Det synes överstyrelsen också ändamålsenligt, att den mycket dyrbara apparatur och utrustning, som erfordras för verksamheten på det kärnfysiska området, där så kan ske, koncentreras till ett ställe inom landet. Med hänsyn till angivna omständigheter vill överstyrelsen för sin del — i likhet med kollegienämnderna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola — förorda, att i enlighet med utredningens förslag institutet även efter ett förstatligande gives karaktären av ett fristående riksinstitut för forsknings- och utbildningsverksamheten inom kärnfysikens område.

Tanken på att bevara institutet som en fristående enhet vinner anslutning även hos *universitetskanslersämbetet, matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna i Uppsala och Göteborg, kollegienämnderna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola, statens naturvetenskapliga forskningsråd, Vetenskapsakademien och Svenska teknologföreningen.*

Avdelningskollegiet för avdelningen för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm — liksom i princip även *SACO* — föreslår en anknytning av institutet till endera universitetet eller tekniska högskolan, medan en anknytning direkt till Stockholms universitet förordas av *matematisk-naturvetenskapliga fakulteten*

i Lund, det större konsistoriet och matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm, organisationskommittén för teknisk högskola i Lund, byggnadsstyrelsen, statens tekniska forskningsråd och AB Atomenergi. Statens råd för atomforskning framhåller i denna fråga i huvudsak följande.

Utvecklingen under senare år har deciderat varit den, att förut fristående institut successivt anslutits till lämpligt universitet eller högskola. Orsaken till denna utveckling har främst varit erfarenheten att rekryteringen av personal bäst sker genom det naturliga flöde av studerande ungdom som lättare finner sin väg till ett institut inom ett universitets eller en högskolas ram än till ett fristående institut. Enligt rådets uppfattning bör i första rummet komma i fråga en anslutning av institutet till Stockholms universitet.

Enligt statskontorets uppfattning har utredningen sannolikt överdrivit den risk för intressemotsättningar mellan berörda utbildningsorgan, som skulle kunna uppstå vid ett inordnande av institutet i universitetsorganisationen. En sådan inordning borde — naturligtast ta formen av en direkt anknytning av institutet till Stockholms universitet. Med hänsyn till att universitetsorganisationen är under utredning motsätter sig statskontoret emellertid inte, att institutet under en övergångsperiod erhåller den ställning som utredningen föreslagit.

Den av utredningen förordade benämningen Alfred Nobels institut för atomfysik diskuteras i vissa yttranden. Vetenskapsakademien anför, att ordet atomfysik unnera ofta begagnas för att karakterisera den disciplin som sysslar med atomernas yttre delar och dessas reaktioner till skillnad från kärnföreteelserna. Akademien anser det vara mest ändamålsenligt att välja namnet Alfred Nobels institut för kärnfysik, emedan det nya institutet enligt akademiens uppfattning avses bli inriktat på kärnfysikaliska uppgifter. Denna benämning förordas även av överstyrelsen för de tekniska högskolorna, kollegienämnden och avdelningskollegiet för avdelningen för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm samt SACO.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm föreslår namnet Alfred Nobels institut för fysik, då man anser, att det vore olyckligt att för framtiden inskränka institutets verksamhetsområde genom en alltför begränsande benämning. Detta förslag tillstyrkes av större konsistoriet vid Stockholms universitet. Förslaget framföres även av AB Atomenergi, som framhåller, att — samtidigt som formerna för institutets verksamhet ändras — man även bör överväga forskningsarbetets inriktning och dess samordnande på lämpligaste sätt med den verksamhet, som bedrivs vid andra institutioner i landet inom kärnfysik, kärnkemi och fasta tillståndets fysik.

Frågan om institutets styrelse behandlas i några yttranden. Universitetskanslern, liksom matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg, anser att en representation av berörda läroanstalter utanför Stockholm bör övervägas. Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola framhåller, att högsko-

lan sedan många år haft ett nära samarbete med institutet, samt föreslår, att representanter för de universitet och högskolor utanför Stockholm, som utnyttjar institutets resurser, skall ingå i styrelsen. *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna* avstyrker göteborgshögskolans förslag med motiveringen att riksintresset synes kunna i tillräckling omfattning tillgodoses genom att Vetenskapsakademien erhåller en representant i styrelsen.

Flera remissinstanser, bl. a. *statens råd för atomforskning*, anser att rådet icke bör vara representerat i styrelsen, eftersom det bör stå helt fritt i förhållande till anslagsönskemål från institutet på samma sätt som till sådana önskemål från andra institutioner. *SACO*, *Svenska teknologföreningen* och *AB Atomenergi* föreslår, att försvarets forskningsanstalt samt AB Atomenergi blir representerade i styrelsen.

Utredningens förslag till *personalorganisation* är föremål för en ingående diskussion bland remissinstanserna. I ett flertal yttranden föreslås, att alla eller åtminstone en del av de befattningar vid institutet, vars innehavare nu avlönas av statens råd för atomforskning, skall överföras till det statliga institutet. *Vetenskapsakademien* framhåller i detta sammanhang bl. a. följande.

Akademien finner det uppenbart, att en fortsatt verksamhet på hög forskningsnivå av den art som i betänkandet avses för det ombildade institutet rimligen påkallar tillgång till personal i den omfattning som det nuvarande institutet genom samtliga anslag de senaste åren förfogat över. Vid ett genomförande av föreliggande förslag måste det därför bli en av den nya styrelsens första uppgifter att reglera förhållandena för den del av den erforderliga personalen som utredningen i sitt betänkande icke tagit ställning till.

I flera yttranden hänvisas till ett uttalande i propositionen 1959:105 om det principiellt lämpliga i att överföra från forskningsrådsanslagen till respektive läroanstalters anslag kostnaderna för sådana forskningsprojekt, som utvecklats till mera permanent verksamhet.

Statens råd för atomforskning anser, att personalorganisationen bör utformas enligt det förslag till basorganisation som Vetenskapsakademien framförde till utredningen i juni 1963 och som skulle innebära en överföring av tio av de befattningar, som rådet hittills bekostat.

Utredningens förslag att låta de nuvarande innehavarna av befattningar, som förordats bli överförda till det statliga institutet, övergå till de nya tjänsterna utan ansökan kritiserar av några remissinstanser. *Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm* anser, att åtminstone någon av de vid institutet föreslagna laboraturerna bör ledigförklaras på sedvanligt sätt. Syftet med ett ledigförklarande skulle vara att bereda också utomstående forskare möjlighet att erhålla en fast anställning vid institutet. Även *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* tar upp frågan och föreslår, att samtliga tre laboraturer ledigförklaras. *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet* anser, att alla de nya statliga tjänsterna skall ledigförklaras och sökas i vanlig ordning.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm finner starka skäl tala

för att det vid institutet borde finnas två professurer i kärnfysik, en tillhörande Stockholms universitet och en tillhörande tekniska högskolan. Nämnden avstår dock från att framlägga detta förslag med hänsyn till att behovet av professurer och laboraturer inom vissa andra av högskolans ämnesområden måste anses ha högre angelägenhetsgrad.

SACO anser, att två professurer bör inrättas, vilkas innehavare bör svara för kontakten med respektive universitetet och högskolan; den ene befattningshavaren bör förordnas på begränsad tid som chef för institutet.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm, som i sin diskussion av de högre tjänsterna vid institutet utgår från att detta ställs under universitetets huvudmannaskap, finner det ändamålsenligt, att institutet organiseras som en avdelning vid universitetets institution för fysik. Den direkta ledningen av institutet bör enligt fakulteten utövas av innehavaren av en ny ordinarie professur i fysik vid universitetet. Vidare föreslås, att två av de tre icke-personliga laboratorstjänsterna vid institutet överföres till universitetet och där göres till ordinarie tjänster. Professuren föreslås inrättad i fysik, speciellt kärnstrukturforskning, den ena laboraturen i kärnfysikalisk mätteknik och den andra laboraturen i fysik, speciellt kärnstrukturforskning. Den tredje laboraturen vid institutet förordas av fakulteten bli överförd till tekniska högskolan i Stockholm och samtidigt omvandlad till professur i kärnstrukturforskning. Innehavaren av sistnämnda professur bör enligt fakulteten ha sin forskningsverksamhet förlagd till institutet; de med denna forskningsverksamhet förenade kostnaderna för basutrustning föreslås bestridda av universitetet. Detta arrangemang synes fakulteten ligga helt i linje med universitetsutredningens synpunkter angående ett gemensamt utnyttjande av institutionernas tekniska resurser. Den föreslagna specialiseringen av respektive tjänster anses vidare skapa garantier för ett kontinuerligt fullföljande av den verksamhet som nu bedrivs vid institutet.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala förordar, att den för S. H. E. Slätis personliga laboraturen omvandlas till en personlig professur. Fakulteten framhåller vidare, att — om institutet blir fristående — föreståndaren bör ha säte och stämma i matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm och i tekniska högskolans i Stockholm lärarkollegium.

I samband med sin behandling av personalfrågorna tar ett par av remissinstanserna upp spørsmålet om den roll i utbildningsorganisationen som institutets föreståndare och laboratorer kan och bör spela. *Svenska teknologföreningen* uttalar i huvudsak följande.

I betänkandet, avsnittet om forskningsinstitutets framtida personalorganisation, föreslås att bland föreståndarens och laboratorernas åligganden bör ingå undervisning och examination samt studie- och forskningshandledning. Ett sådant stärkande av de formella kontakterna med utbildningsanstalterna är i och för sig glädjande. Emellertid förefaller det Svenska teknologföreningen tveksamt, om i varje fall handledning kan utövas effektivt vare sig av föreståndaren, med alla de uppgifter som i övrigt åvilar honom, eller av de tre laboratorerna, som fungerar som föreståndare för de olika avdelningarna vid institutet. Frånvaron

av forskningshandledartjänster på chefsplanet, lämpligen formellt knutna till respektive tekniska högskolan och Stockholms universitet, utgör personalorganisationens svaghet vid det stärkande av institutets ställning såsom utbildningsinstitution, som utredningen avser att åvägabrinda.

SACO förordar, att ytterligare forskningshandledartjänster inrättas. Forskarrekryteringsproblemet tas upp av *Vetenskapsakademien*, som därvid framhåller i huvudsak följande.

Akademien vill understryka vikten av att det ombildade institutet — utan hinder av sin självständiga status med dess möjligheter att bereda forskare och studenter från landets alla lärosäten lika villkor — odlar ett nära samarbete på licentiand- och doktorandnivå med motsvarande institutioner vid Stockholms universitet och vid tekniska högskolan. En fastare form för detta samarbete torde bli behövlig för att säkerställa rekryteringen av yngre forskare. Den skulle bäst kunna uppnås genom att från vardera av de båda nämnda lärosätena en professur blev knuten direkt till institutets forskning.

En komplettering av institutets forskningsorganisation med en högre befattning i teoretisk fysik föreslås av bl. a. *AB Atomenergi*.

I fråga om personalens anställningsförhållanden framhåller *SACO*, att viss kompensation för den utökade undervisningsskyldigheten enligt organisationens uppfattning är motiverad samt att *SACO* icke kan acceptera, att de tjänstemän, som hittills åtnjutit ferier, utan vidare förlorar denna förmån.

De föreslagna omkostnads- och materiellanslagen bedöms av en rad remissinstanser såsom alltför knappt tilltagna. *Statens råd för atomforskning* anser, att det behövs i det närmaste dubbelt så stora anslag. *Försvarets forskningsanstalt* uttalar, att de föreslagna anslagen enligt forskningsanstaltens uppfattning ej tillnärmelsevis motsvarar det verkliga behovet.

Det av utredningen med Nobelstiftelsen preliminärt slutna avtalet om statens förvärv av stiftelsens område med där uppförda byggnader för *Vetenskapsakademien*s Nobelinstitut med dess avdelningar för fysik och kemi har ej föranlett invändningar från remissinstanserna. *Byggnadsstyrelsen* finner det angeläget, att ifrågakvarande fastighet förvärvas av kronan med hänsyn till planeringen för Stockholms universitets blivande anläggningar inom *Frescati*området. *Frescatikommittén* yttrar i detta sammanhang följande.

Enligt *Frescatikommitténs* mening är det av största vikt, att alla möjligheter att utöka statens markinnehav i *Frescati* tillvaratages. Ifrågakvarande markområde är väl lämpat som markreserv för fortsatt utbyggnad av institutioner för högre utbildning och forskning, och kommittén biträder förslaget om att staten på i avtalet angivna villkor övertager äganderätten till ifrågakvarande fastighet.

Nobelstiftelsen anför, att det torde få ankomma på *Vetenskapsakademien* att meddela stiftelsen, om den finner utredningens slutliga förslag motsvara förutsättningarna för att stiftelsen skall vara bunden av det med utredningen tecknade köpeavtalet. *Vetenskapsakademien* finner, att det förslag som riksmusei-

utredningen med sitt betänkande framlagt i allt väsentligt överensstämmer med de förutsättningar på vilka akademien grundat sitt beslut att biträda avtalet med utredningen. Akademien tillstyrker därför i princip utredningens förslag.

C. Departementschefen

Genom statsmakternas beslut våren 1959 ombildades dåvarande Stockholms högskola till universitet fr. o. m. den 1 juli 1960. Beslutet — som fattades i anledning av propositionen 1959: 106 — innebar vidare, att universitetet successivt skulle flyttas ut till Frescatiområdet på Norra Djurgården. I propositionen erinrade jag bl. a. om vissa frågor, som efter beslut om universitetets utflyttning till Frescati borde tagas upp till behandling. Ett av de spörsmål jag därvid nämnde var frågan om den framtida ställningen för vissa andra utbildnings- och forskningsinstitutioner vid Frescati. Av dessa berörde jag särskilt Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik (Nobelinstitutet för fysik), vilket är beläget intill det nya universitetsområdet. De sakkunniga, vilka tillkallades med anledning härav och som antog namnet riksmuseiutredningen, har — som framgår av min redovisning i det föregående — i ett nyligen framlagt betänkande rörande forskningsinstitutet föreslagit, att detta skall ombildas till ett fristående statligt institut, benämnt Alfred Nobels institut för atomfysik. Institutet skall enligt förslaget ställas under universitetskanslerns överinseende och ledas av en särskild styrelse. Samtidigt med att institutet förstärkas bör — enligt utredningen — staten förvärva den av Nobelstiftelsen ägda stadsägan nr 7 i stadsdelen Brunnsviken jämte där uppförda byggnader för Vetenskapsakademiens Nobelinstitut med dess avdelningar för fysik och kemi. Utredningens förslag, över vilket yttranden avgivits av en rad remissinstanser, synes mig nu böra läggas till grund för statsmakternas beslut i ärendet.

Forskningsinstitutet intar sedan mer än tjugofem år en ledande ställning inom svensk atomforskning. Institutet disponerar över dyrbar apparatur — bl. a. två cyklotroner — som spelar en väsentlig roll inte minst för forskare från universitetet och tekniska högskolan i Stockholm. Ett betydelsefullt forskningssamarbete bedrivs av institutet med såväl svenska som utländska universitets- och högskoleinstitutioner på atomfysikens område. Dessa och en rad andra faktorer har efter hand givit forskningsinstitutet karaktären av en riksinstitution. Utbildningsverksamheten vid institutet är koncentrerad till licentiand- och doktorandstadierna och omfattar främst studerande vid universitetet och tekniska högskolan. Sedan forskningsinstitutets tillkomst år 1937 har ett trettiotal forskare framlagt gradualavhandlingar baserade på experimentella undersökningar vid institutet. I likhet med utredningen anser jag det angeläget, att institutet i ökad utsträckning utnyttjas som utbildningsinstitution på rikspanet.

Institutets ledning har — såsom framgår av utredningens betänkande — redo-

visat vissa planer rörande utbyggnad av institutet. Även en rad andra institutioner med forskningsverksamhet inom atomfysiken har i skilda sammanhang framfört önskemål om nyinvesteringar och ökade driftanslag. Frågorna om behovet av en förstärkning av den svenska atomforskningens resurser och om fördelningen av eventuella nya insatser på detta område övervägs inom bl. a. atomforskningsrådets acceleratorkommitté. Något förslag om förstärkning av forskningsinstitutets resurser har kommittén ännu inte framlagt. Med hänsyn bl. a. härtill är jag inte beredd att ta ställning till de av institutet framlagda utbyggnadsplanerna.

Utredningen, som funnit såväl utbildningsorganisatoriska som ekonomiska skäl tala för att staten bör övertaga ansvaret för forskningsinstitutet, har under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande träffat avtal med Vetenskapsakademien om förståtligande av institutet. I likhet med en enig remissopinion finner jag, att forskningsinstitutet bör ombildas till ett statligt institut med uppgift att bedriva utbildning och forskning på atomfysikens område. Detta bör ske fr. o. m. den 1 juli 1964.

Spörsmålet om det statliga institutets ställning i förhållande till övriga läroanstalter beröres ej i avtalet. Frågan diskuteras emellertid ingående i utredningens betänkande. Såsom framgår av detta är institutet av stor betydelse för såväl universitetet som tekniska högskolan i Stockholm. För en anknytning av institutet till universitetet talar enligt utredningen, att en rad institutionsbyggnader för de naturvetenskapliga ämnena vid universitetet inom få år kommer att uppföras i institutets omedelbara närhet. En samordning med tekniska högskolan kan enligt utredningen motiveras av att högskolan redan har institutionen för fysik IV förlagd i direkt anslutning till forskningsinstitutets lokaler. Utredningen anser emellertid, att universitetet och tekniska högskolan bör tillförsäkras samma rätt att disponera institutets resurser. Med hänsyn härtill förordar utredningen, att institutet bevaras som en fristående forsknings- och utbildningsenhet. Enligt utredningen skulle institutets ställning som riksinstitution härigenom markeras. Remissopinionen är i den aktuella frågan delad i två läger; den ena gruppen tillstyrker utredningens förslag, medan den andra förordar en samordning av institutet med Stockholms universitet. Statskontoret erinrar om att universitetsorganisationen för närvarande är under omprövning och anser med hänsyn härtill, att institutet under en övergångsperiod bör erhålla den ställning som utredningen föreslagit. För egen del förordar jag, att institutet tills vidare förblir en fristående institution.

Efter ett förståtligande av institutet bör detta enligt utredningen benämnas Alfred Nobels institut för atomfysik. Jag vill i detta sammanhang erinra om att i avtalet med Vetenskapsakademien bl. a. inskrivits, att det statliga institutet skall ha den benämning som Kungl. Maj:t bestämmer. I avtalet har vidare fastslagits, att det statsägda institutet skall fullfölja den forsknings- och utbildningsverksamhet på atomfysikens område som bedrivs vid det nuvarande institutet. Jag finner, att det statliga institutet bör benämnas *forskningsinstitutet för*

atomfysik. Det bör vidare — i enlighet med vad utredningen förordat — stå under universitetskanslerns överinseende och ledas av en särskild av Kungl. Maj:ts utsedd styrelse; denna styrelse bör därvid bl. a. övertaga Vetenskapsakademins nuvarande funktioner i fråga om institutet. I annat sammanhang avser jag att framlägga förslag till bestämmelser angående styrelsens sammansättning och åligganden m. m. liksom beträffande ansvaret för de kamerala göromålen.

Den nuvarande personalorganisationen vid institutet omfattar ett fyrtiotal befattningshavare. Av dessa avlönas ca hälften av Vetenskapsakademien och de övriga av statens råd för atomforskning. Till akademien har sedan institutets tillkomst utgått ett statligt bidrag till verksamheten. Bidraget motsvarar för innevarande budgetår inte fullt $\frac{2}{3}$ av akademiens kostnader. Ett förstatligande av institutet bör enligt utredningen följas av att staten övertar ansvaret för i stort sett alla de befattningar, vilkas innehavare nu avlönas genom akademien. Utredningens förslag innebär, att det fr. o. m. budgetåret 1964/65 vid institutet bör finnas — förutom en ny tjänst som föreståndare och professor — sammanlagt 22 permanenta tjänster, däribland tre laboraturer. Härjämte föreslås, att den vid institutet placerade personliga laboratorstjänsten för S. H. E. Slätis även formellt knytes till institutet. Vid remissbehandlingen har framförts en rad synpunkter rörande den föreslagna personalorganisationen. I åtskilliga yttranden understryks önskvärdheten av att åtminstone några av de befattningar som nu finansieras genom atomforskningsrådet överföres till det statliga institutet som permanenta tjänster. Enligt min mening torde utredningens personalförslag motsvara den för institutets verksamhet erforderliga basorganisationen.

Jag övergår nu till att behandla vissa spörsmål rörande de av utredningen föreslagna tjänsterna. Jag tillstyrker, att en tjänst som föreståndare och professor i lönegrad Bo 3 inrättas vid institutet fr. o. m. budgetåret 1964/65. Mot utredningens förslag om tillsättningsförfarande för professorstjänsten har jag intet att invända. I detta sammanhang vill jag erinra om att jag i årets statsverksproposition (bil. 10, s. 377) understrukt vikten av att vid ledigförklarande av högre lärartjänster sådana åtgärder vidtages, att kvalificerade utländska forskare stimuleras att söka tjänster i Sverige inom ämnen, där såväl undervisning som forskning saknar för verksamheten avgörande nationella särdrag.

Den för f. d. professorn vid Åbo akademi S. H. E. Slätis personliga laboratorstjänsten, vilken inrättades genom beslut av 1948 års riksdag, bör i enlighet med utredningens förslag överföras till institutet fr. o. m. nästa budgetår. Samtidigt bör inrättas tre tjänster som laborator i Bo 1. Dessa tre laboratorstjänster bör såsom utredningen föreslagit vara förenade med avdelningsföreståndarskap vid institutet. I överensstämmelse med utredningens förslag förordar jag vidare, att fr. o. m. nästa budgetår inrättas två tjänster som forskare i Ae 27, en tjänst som förste forskningsingenjör i Ae 25, en tjänst som forskningsingenjör i Ae 23 samt fyra tjänster som forskningsassistent i Ae 21. Härjämte beräknar jag för nästa budgetår — i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag — medel till följande tjänster, nämligen en tjänst som forskningsingenjör i Ae 21, två

tjänster som laboratorieingenjör i Ae 19, en tjänst som laboratorieingenjör i Ae 17, en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15, en tjänst som förste instrumentmakare i Ae 13, en tjänst som instrumentmakare i Ae 11, två tjänster som kansliskrivare i Ae 11, en tjänst som institutionstekniker i Ae 9 och en tjänst som vaktmästare i Ae 7. Slutligen räknar jag med ett belopp av 40 000 kr. till avroderad arbetskraft m. m.

På här föreslagna tjänster bör — framhåller utredningen — utan föregående ansökningsförfarande få förordnas innehavarna av motsvarande befattningar vid Vetenskapsakademiens forskningsinstitut. Vissa remissinstanser ger emellertid uttryck åt en annan uppfattning och kräver, att bl. a. tjänsterna som laborator skall ledigförklaras och sökas i vanlig ordning. Med anledning härav finner jag, att de tre nytillkommande laboratorstjänsterna bör förklaras till ansökan lediga. Vid besättning av laboratur vid institutet bör tillämpas samma tillsättningsförfarande som föreslagits gälla för tjänsten som föreståndare och professor. Innehavarna av övriga institutsbefattningar, som avlönas av akademien, bör utan ansökan få förordnas på motsvarande här föreslagna statliga tjänster.

För innehavaren av den nuvarande befattningen som vaktmästare i A 8 — vilken befattning enligt vad jag nyss förutsatt skall motsvaras av en statlig tjänst placerad i Ae 7 — är jag inte beredd att, såsom utredningen föreslagit, förorda en tjänst i Ao 8 på övergångsstat. Med hänsyn till den nuvarande befattningshavarens tidigare tjänstgöringsförhållanden äger emellertid Kungl. Maj:t besluta, att denne skall erhålla en personlig tjänst i lönegrad A 8.

I likhet med utredningen finner jag, att innehavare av tjänst som professor eller laborator vid institutet bör inom ramen för sin tjänstgöringsskyldighet åläggas att undervisa 65 timmar per läsår samt att förrätta examination och att handleda dem som bedriver studier eller forskning vid institutet. Likaledes bör innehavare av tjänst som forskare eller forskningsassistent vara skyldig att lämna handledning. Efter kanslerns bestämmande bör nämnda skyldigheter kunna fullgöras vid universitetet eller tekniska högskolan i Stockholm eller vid bådadera.

Mot den här föreslagna lönegradsplaceringen av tjänsterna vid institutet och därmed sammanhängande spörsmål har vederbörande personalrepresentanter förklarat sig inte ha någon erinran. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder, som övergångsvis kan komma att erfordras i samband med genomförandet av den nya personalorganisationen.

Det för innevarande budgetår uppförda riksstatsanslaget Bidrag till vetenskaplig verksamhet vid vetenskapsakademien är uppdelat på tre anslagsposter, avseende dels bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik, dels lönekostnad för laboratorn S. H. E. Slätis' personliga laboratur vid institutet, dels ock lönekostnad för laboratorn och föreståndaren för Abisko naturvetenskapliga station. Därest forskningsinstitutet förstatligas i överensstämmelse med vad jag i

det föregående förordat, bör för nästa budgetår det nyssnämnda anslaget utgå ur riksstaten. I samband med ett kommande förslag angående anslag för budgetåret 1964/65 till vissa forskningsråd m. m. avser jag att även upptaga fråga om medelsanvisning till avlöning för laboratorn och föreståndaren för Abisko naturvetenskapliga station.

Vid bifall till vad jag här förordat bör i personalförteckning under ett förslagsanslag, benämnt Forskningsinstitutet för atomfysik: Avlöningar, uppföras följande tjänster, nämligen en som föreståndare och professor i Bo 3, fyra som laborator i Bo 1, varav en personlig för S. H. E. Slätis, två som forskare i Ae 27, en som förste forskningsingenjör i Ae 25, en som forskningsingenjör i Ae 23, fyra som forskningsassistent i Ae 21 och en som forskningsingenjör i Ae 21. Det totala medelsbehovet under forskningsinstitutets avlöningsanslag beräknar jag för budgetåret 1964/65 till 835 000 kr.

Utredningen har för nästa budgetår beräknat ett medelsbehov för omkostnader av 83 000 kr., motsvarande 10 % av det föreslagna avlöningsanslaget. Enligt vad jag inhämtat kommer emellertid kostnaderna för elektrisk kraft att väsentligt överstiga de belopp, som ryms inom ramen för utredningens beräkning. Med hänsyn härtill anser jag mig böra räkna upp det av utredningen angivna beloppet. Sålunda bör för budgetåret 1964/65 till forskningsinstitutet anvisas ett särskilt förslagsanslag till omkostnader av 166 000 kr.

Medelsbehovet för materiel m. m. under budgetåret 1964/65 kan begränsas till 85 000 kr., vilket belopp därför bör anvisas till forskningsinstitutet under ett särskilt reservationsanslag till materiel m. m.

Under de senaste budgetåren har omkring hälften av driftkostnaderna vid forskningsinstitutet bestritts genom bidrag från statens råd för atomforskning. Vid min beräkning av institutets anslagsbehov för nästa budgetår har jag — i likhet med utredningen — utgått från förutsättningen att forskningsrådet även framdeles kommer att stödja verksamheten vid institutet. Enligt förut nämnda avtal med Vetenskapsakademien skall vidare den för verksamheten vid institutet avsedda vetenskapliga utrustningen jämte andra till forskningsinstitutet hörande inventarier vid ombildningen utan vederlag tillfalla staten.

Vetenskapsakademiens forskningsinstitut är förlagt till en Nobelstiftelsen tillhörig fastighet, belägen omedelbart väster om det nya universitetsområdet i Frescati. Fastigheten, som utgör stadsägan nr 7 inom stadsdelen Brunnsviken i Stockholm, omfattar ett markområde av ca 45 000 m² jämte byggnader för Vetenskapsakademiens Nobelinstitut med dess avdelningar för fysik och kemi. Beslutet om utflyttning av Stockholms universitet till Frescatiområdet har aktualiserat frågan om ett statligt förvärv av denna fastighet. Staten skulle genom att övertaga äganderätten till fastigheten tillförsäkra universitetet dels en betydande markreserv, dels förbättrade tillfartsmöjligheter till universitetsområdet. Riksmuseiutredningen har därför under förbehåll av Kungl. Maj:ts

och riksdagens godkännande med Nobelstiftelsen slutit ett avtal av innebörd, att stiftelsen mot en köpeskillning av 4 miljoner kr. till staten överlåter det aktuella området med därå uppförda byggnader.

Med hänsyn till stockholmsuniversitetets behov av tillräckliga markresurser för en ändamålsenlig planering av universitetets blivande anläggningar i Frescati finner jag avtalet om förvärv av Nobelstiftelsens fastighet invid universitetsområdet i Frescati tillfredsställande. Genom detta avtal kommer staten att i fortsättningen disponera över ett sammanhängande område öster om Norrtäljevägen. Köpeskillningen för fastigheten — 4 miljoner kr. — har jag inte någon erinran mot. Jag förordar därför, att ifrågavarande fastighet — mark och byggnader — förvärfvas av staten för ett pris av 4 000 000 kr.

Det bör här nämnas att institutets hittillsvarande föreståndare, professorn Manne Siegbahn, genom båda de aktuella avtalen personligen tillförsäkras vissa förmåner. Vad i övrigt gäller de närmare detaljerna i avtalen torde få hänvisas till avtalstexterna, vilka återgivits i det föregående.

Enligt min mening medför de båda avtalen för staten gynnsamma lösningar. Jag förordar, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna förevarande två med Nobelstiftelsen respektive Vetenskapsakademien villkorligt slutna avtal. Jag vill erinra om att enligt avtalet med akademien detta blir gällande endast under förutsättning att jämväl avtalet med Nobelstiftelsen kommer till stånd.

IV. Hemställan

Under återopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat godkänna avtal med Nobelstiftelsen angående överlåtelse till staten av fastighet inom stadsdelen Brunnsviken i Stockholm;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat godkänna avtal med Vetenskapsakademien angående ombildning av akademiens forskningsinstitut för experimentell fysik till ett statligt institut;

II. besluta, att i Stockholm skall den 1 juli 1964 inrättas en statlig institution för utbildning och forskning på atomfysikens område, benämnd forskningsinstitutet för atomfysik;

III. a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag i det föregående förordat fastställa personalförteckning för forskningsinstitutet för atomfysik, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna följande avlöningsstat för forskningsinstitutet för atomfysik, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	177 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	410 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	245 000
	<hr/>
	Summa kr. 835 000

c) till *Forskningsinstitutet för atomfysik*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 835 000 kr.;

d) till *Forskningsinstitutet för atomfysik*: Omkostnader för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 166 000 kr.;

e) till *Forskningsinstitutet för atomfysik*: Materiel m. m. för

Kungl. Maj:ts proposition nr 47 år 1964

budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kr.;

f) till *Förvärv av en fastighet från Nobelstiftelsen* för budgetåret 1964/65 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.;

g) bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidtaga de åtgärder i övrigt som fordras för genomförandet av vad jag i det föregående föreslagit.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Marianne Soop

INNEHÅLL

	Sid.
I. Inledning	3
II. Forskningsinstitutets för fysik tillkomst, utbyggnad och organisation m. m.	4
Tillkomst och utbyggnad	4
Organisation, personal och finansiering	5
III. Institutets framtida ställning och organisation m. m.	9
A. Utredningen	9
Verksamheten vid institutet	9
Institutets framtida ställning	12
Institutets framtida personalorganisation m. m.	14
Vissa uppskattningar av driftkostnaderna vid institutet	17
Vissa fastighetsfrågor m. m.	20
B. Yttranden	23
C. Departementschefen	29
IV. Hemställan	35
